

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město, Tel. +420 257 042 094,
ID datové schránky: qr9ab9x, e-mail: arbitr@finarbitr.cz, <https://www.finarbitr.cz>

Navrhovatel

Zástupce

Mgr. Lucie Růžičková
advokát

Instituce

Česká pojišťovna a.s.
IČO 452 72 956
Spálená 75/16
110 00 Praha 1

Č. j. FA/SR/ZP/1380/2016 - 33

Praha 6. 9. 2018

Rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 19. 7. 2016 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh Navrhovatele proti Instituci, vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), ve věci určení neplatnosti pojistné smlouvy č. ■ ze dne 30. 11. 2006 a zaplacení částky ve výši 522.900 Kč s příslušenstvím, o námitkách Navrhovatele ze dne 10. 4. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1380/2016 – 13, proti nálezů finančního arbitra ze dne 23. 3. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1380/2016 – 11, takto:

Námitkám navrhovatele, ■, doručené finančnímu arbitrovi dne 10. 4. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1380/2016 - 13, se podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi částečně vyhovuje a

- a. nález finančního arbitra ze dne 23. 3. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1380/2016 – 11, se ve výroku I. mění a po změně zní:

Řízení se v části pojištění smrti následkem úrazu, trvalých následků úrazu s progresivním plněním, pojištění doby nezbytného léčení úrazu a pojištění závažných onemocnění, sjednaných v pojistné smlouvě č. ■, uzavřené dne 30. 11. 2006 mezi navrhovatelem ■, a institucí, Česká pojišťovna a.s., IČO 45272956, se sídlem Spálená 75/16, 110 00 Praha 1, podle § 14 odst. 1 písm. a) ve spojení s § 9 písm. a) zákona o finančním arbitrovi zastavuje.

- b. nález finančního arbitra ze dne 23. 3. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1380/2016 – 11, se ve výroku II. mění a po změně zní:

Instituce, Česká pojišťovna a.s., je povinna navrhovateli, ■, zaplatit částku ve výši 200.120 Kč (slovy dvě stě tisíc sto dvacet korun českých), a to do 3 dnů od právní moci nálezů.

- c. do výrokové části nálezů finančního arbitra ze dne 23. 3. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1380/2016 – 11, se přidává výrok III., který zní:

Návrh navrhovatele, ■, se ve zbývající části podle § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi zamítá.

d. do výrokové části nálezu finančního arbitra ze dne 23. 3. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1380/2016 – 11, se přidává výrok IV., který zní:

Instituce, Česká pojišťovna a.s., je povinna zaplatit sankci podle § 17a zákona o finančním arbitrovi ve výši 20.012 Kč (slovy dvacet tisíc dvanáct korun českých) na účet Kanceláře finančního arbitra, č. ú. 19-3520001/0710, vedený u České národní banky, var. symbol 13802016, konst. symbol 558, a to do 15 dnů od právní moci nálezu.

Odůvodnění:

1. Řízení o návrhu

Navrhovatel se domáhá určení neplatnosti pojistné smlouvy o životním pojištění, kterou uzavřel s Institucí, zejm. pro rozpor se zákonem a pro neurčitost pojistné smlouvy, a vydání bezdůvodného obohacení z neplatné pojistné smlouvy se zákonným úrokem z prodlení.

Finanční arbitr rozhodl ve sporu mezi Navrhovatelem a Institucí nálezem ze dne 23. 3. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1380/2016 - 11 (dále jen „Nález“).

Finanční arbitr zjistil, že Navrhovatel a Instituce uzavřeli dne 30. 11. 2006 pojistnou smlouvu č. ■ označenou jako „Životní pojištění PROFI Invest“, s počátkem pojištění dne 1. 1. 2007, ve které si sjednali investiční životní pojištění pro případ smrti nebo dožití s pojistnou dobou 30 let a pojistnou částkou v případě smrti pojištěného ve výši 300.000 Kč a kapitálové hodnoty pojištění a v případě dožití se konce pojistné doby ve výši kapitálové hodnoty pojištění (dále jen „Pojistná smlouva“). V Pojistné smlouvě Navrhovatel s Institucí vedle životního pojištění dodatečně sjednal i neživotní připojištění. Pojistná smlouva zanikla ke dni 22. 8. 2014 na základě výpovědi Navrhovatele.

Finanční arbitr nezjistil, že by se součástí Pojistné smlouvy nestaly všeobecné pojistné podmínky pro životní pojištění schválené představenstvem České pojišťovny a.s. dne 14. 9. 2004 pod č. j. 4 (dále jen „Všeobecné pojistné podmínky“) a doplňkové pojistné podmínky životního pojištění DYNAMIK Plus verze ŽP-DPP-DYKP-0004 (dále jen „Doplňkové pojistné podmínky“).

Finanční arbitr v řízení zjistil, že smluvní ujednání Doplňkových pojistných podmínek, konkrétně čl. 1 bod 3.1. a 3.2. Doplňkových pojistných podmínek o nákladech, která stanoví, že „3.1. Pojistitel je oprávněn od data počátku pojištění první den každého zúčtovacího období snižovat kapitálovou hodnotu pojištění o počáteční a správní náklady stanovené podle pojistně technických zásad pojistitele. 3.2. Pojistitel je oprávněn započítat pojistníkovi inkasní náklady za každé zaplacené pojistné“, dále čl. 1 bod 1.6. a 1.7. Doplňkových pojistných podmínek, které upravují strhávání rizikového pojistného tak, že „1.6. Pojistitel je oprávněn od data počátku pojištění první den každého zúčtovacího období snižovat kapitálovou hodnotu pojištění o rizikové pojistné za základní pojištění. 1.7. Rizikové pojistné za základní pojištění stanoví pojistitel podle pojistně technických zásad pojistitele, především s ohledem na pohlaví a věk pojištěného, pojistnou částku platnou pro aktuální zúčtovací období a na zdravotní stav pojištěného k datu sjednání pojištění nebo k datu poslední změny pojistné částky nebo pojistného.“ a čl. 8 odst. 3 Všeobecných pojistných podmínek upravující odkupné tak, že „[v]ýší odkupného pojistitel stanoví podle pojistně technických zásad.“, jsou neplatná podle § 37 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „starý občanský zákoník“), protože jsou neurčitá.

Při posuzování oddělitelnosti neplatných smluvních ujednání od ostatních částí Pojistné smlouvy finanční arbitr musel dovést neplatnost Pojistné smlouvy jako celku, neboť nezjistil, že by bylo možné oddělit neplatná ujednání o nákladech a rizikovém pojistném od ostatních

ujednání Pojistné smlouvy, protože nedovodil vůli Instituce uzavřít Pojistnou smlouvu, která by poskytovala Navrhovateli pojistnou ochranu a správu investice bezúplatně.

Po posouzení námítky promlčení, kterou Instituce v řízení důvodně vznesla k nároku Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení, a po zúčtování plnění stran neplatné Pojistné smlouvy, finanční arbitr zjistil, že Navrhovateli nemůže z titulu bezdůvodného obohacení nic přiznat.

Protože není finanční arbitr příslušný rozhodovat spory z úrazového pojištění, řízení v této části podle § 14 odst. 1 písm. a) zákona o finančním arbitrovi (pro nepřípustnost návrhu ve smyslu § 9 písm. a) zákona o finančním arbitrovi) ve výroku I. Nálezu zastavil.

3. Námítky Navrhovatele proti Nálezu

Navrhovatel napadá výrok I. a II. Nálezu a namítá, že finanční arbitr nepřihlédl ke všem tvrzeným skutečnostem a že právní závěry v Nálezu jsou vadné.

Navrhovatel namítá, že finanční arbitr měl vztáhnout své rozhodnutí na celou Pojistnou smlouvu a rozhodnout o veškerém plnění, které si strany na základě neplatné Pojistné smlouvy poskytly, a nikoliv zastavit řízení v části týkající se pojištění smrti následkem úrazu, trvalých následků úrazu s progresivním plněním a doby nezbytného léčení úrazu, protože z pojistných podmínek vyplývá, že připojištění jsou závislá na existenci životního pojištění a nemohou existovat samostatně.

Navrhovatel trvá na tom, že výrok o určení neplatnosti Pojistné smlouvy je nezbytný pro hájení jeho práv a má tak právní zájem na vydání autoritativního výroku o určení neplatnosti Pojistné smlouvy i s přihlédnutím ke skutečnosti, že finanční arbitr v Nálezu nevyřešil celý obsah a rozsah sporného vztahu, když zastavil řízení v části týkající se připojištění a v případě, kdy Navrhovatel podá návrh na určení neplatnosti části Pojistné smlouvy týkající se připojištění, bude muset obecný soud duplicitně posuzovat neplatnost Pojistné smlouvy.

Navrhovatel souhlasí se zjištěním finančního arbitra o neplatnosti nákladů a rizikového pojistného, neztotožňuje se však se závěrem finančního arbitra, že Pojistná smlouva je z důvodu neurčitosti ujednání o nákladech a rizikovém pojistném neplatná jako celek. Navrhovatel tvrdí, že neplatná ujednání o nákladech a rizikovém pojistném jsou oddělitelná od zbytku smluvních ujednání podle § 41 starého občanského zákoníku, aniž by narušily účel Pojistné smlouvy – Navrhovatel bude mít stále povinnost hradit pojistné a Instituce bude mít povinnost v případě pojistné události vyplatit oprávněné osobě pojistné plnění.

Navrhovatel namítá, že finanční arbitr upřednostnil ekonomický zájem Instituce před zájmem Navrhovatele, a současně nezohlednil, že Instituce a Navrhovatel si v Pojistné smlouvě jednoznačně dohodli, že 100 % pojistného bude alokováno do kapitálové hodnoty negarantované tvořené podílovými jednotkami pojistných fondů, což neumožňovalo účtování počátečních a správních nákladů a rizikového pojistného, o které se v souladu s pojistnými podmínkami snižuje pouze kapitálová hodnota s garantovanou technickou úrokovou mírou, Instituce tedy již při uzavření Pojistné smlouvy musela ekonomickou nevýhodnost Pojistné smlouvy znát. Navrhovatel tak namítá zásadní rozpor mezi obsahem Pojistné smlouvy a vůlí Instituce, kdy písemné znění Pojistné smlouvy neumožňuje Instituci účtovat náklady a rizikové pojistné, ačkoliv tak od počátku trvání Pojistné smlouvy činila. Navrhovatel s ohledem na toto faktické jednání Instituce dovozuje, že Instituce neuzavřela Pojistnou smlouvu s vážnou vůlí způsobit právní účinky Pojistnou smlouvou předvídané.

Navrhovatel namítá, že se finanční arbitr nevypořádal s tvrzeními Navrhovatele o vadách předmluvní fáze. Navrhovatel namítá, že pojišťovací zprostředkovatel, ■■■, ho neinformoval o poplatkové struktuře a mylně ho informoval o spořicí charakteru Pojistné smlouvy.

Navrhovatel odkazuje na reklamní kampaň Instituce představující investiční životní pojištění jako „Takové lepší spoření“ a na rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 8. 3. 2018, č. j. 25 Cdo 430/2017-190, ve kterém soud shledal předmětnou pojistnou smlouvu absolutně neplatnou pro rozpor s § 4 odst. 1 zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů. Navrhovatel tvrdí, že závěry z rozhodnutí Městského soudu jsou aplikovatelné i na posouzení Pojistné smlouvy, zejména v části zkoumání předmluvní fáze uzavírání Pojistné smlouvy a z důvodu použití nekalých obchodních praktik je nutno na Pojistnou smlouvu hledět jako na absolutně neplatnou pro rozpor se zákonem.

Navrhovatel vznáší námitku promlčení vůči případným nárokům Instituce na vrácení plnění poskytnutého na základě Pojistné smlouvy, protože Instituce v řízení nikdy neuplatnila právo na vydání bezdůvodného obohacení a ve vztahu k tomuto právu, resp. mimořádným výběrům ze dne 20. 12. 2011 a 3. 7. 2014 tedy nedošlo ke stavení promlčecí doby.

Navrhovatel dovozuje, že Instituce se na jeho úkor obohatila úmyslně, když obsah písemné Pojistné smlouvy je v rozporu s vůlí Instituce, která podle tvrzení Navrhovatele nikdy nezamýšlela poskytnout Navrhovateli plnění v rozsahu sjednaném Pojistnou smlouvou. Navrhovatel tvrdí, že Instituce vědomě nesjednala výši nákladů, poplatků a rizikového pojistného v Pojistné smlouvě, což bylo v rozporu se zákonem a úředním sdělením České národní banky ze dne 2. 5. 2012, v částce 6/2012, publikovaném dne 14. 5. 2012. Navrhovatel namítá, že nejpozději ode dne 12. 5. 2012 (den zveřejnění sdělení České národní banky) Instituce věděla o důvodech neplatnosti Pojistné smlouvy, svým jednáním však projevila vůli, že je s bezdůvodným obohacením srozuměna. Navrhovatel tvrdí, že v souvislosti s úmyslem a vědomostí Instituce o bezdůvodném obohacení se plnění Instituce promlčuje v subjektivní dvouleté promlčecí době běžící právě od uveřejnění úředního sdělení České národní banky ze dne 2. 5. 2012, od května 2012.

Navrhovatel tvrdí, že finanční arbitr nesprávně interpretoval rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. 29 Odo 52/2002, když nejdříve aplikoval námitku promlčení a teprve následně zúčtoval vzájemně poskytnutá plnění ve smyslu § 457 starého občanského zákoníku. Navrhovatel argumentuje, že pohledávky se vypořádávají k okamžiku jejich vzniku, tedy k okamžiku, kdy nemohou být promlčené. Jinak řečeno finanční arbitr měl zúčtovat vzájemně poskytnutá plnění na principu priority a zjistit, která ze smluvních stran se bezdůvodně obohatila. Teprve proti takto zjištěnému rozdílu může povinná osoba vznést námitku promlčení.

Navrhovatel nesouhlasí se stanovením počátku běhu subjektivní dvouleté promlčecí doby v případě pojištění předčasně ukončených s výplatou odkupného či skončených v souvislosti s výplatou pojistného plnění. Navrhovatel tvrdí, že v souladu s judikaturou je rozhodný den pro počátek běhu subjektivní promlčecí doby, kdy se oprávněný skutečně dozví, že došlo k bezdůvodnému obohacení na jeho úkor a kdo je získal.

Navrhovatel dále argumentuje, že námitku promlčení vznesla Instituce v rozporu s dobrými mravy. Navrhovatel současně rozporuje i závěr finančního arbitra, že k promlčení nároku Navrhovatele nedošlo vinou Instituce. Finanční arbitr podle Navrhovatele nezohlednil důvody neplatnosti Pojistné smlouvy spočívající výlučně na straně Instituce a rovněž nezohlednil okolnosti, za nichž Pojistnou smlouvu strany uzavřely, tedy nerovné postavení Navrhovatele jako spotřebitele vůči Instituci, a časovou asymetrii plnění z Pojistné smlouvy, z níž profituje výlučně Instituce, která neplatnost způsobila. Podle Navrhovatele Instituce vznáší námitku promlčení vůči plnění, které jí v případě platnosti Pojistné smlouvy nemělo připadnout, protože Navrhovatel alokoval celé pojistné do kapitálové hodnoty negarantované tvořené podílovými jednotkami vnitřních fondů, a proto přípuštěním námitky promlčení Instituce získá více, než by získala v případě platnosti Pojistné smlouvy. Finanční arbitr nezohlednil rovněž zásadu poctivosti zakotvenou v § 6 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „nový občanský zákoník“). Navrhovatel argumentuje, že

Instituce při vznesení námítky promlčení není v dobré víře, protože o důvodech neplatnosti Pojistné smlouvy věděla.

Navrhovatel tvrdí, že podklady předložené Institucí o účtovaných nákladech a poplatcích nejsou kompletní a relevantní a finanční arbitr tak řádně nezjistil skutkový stav ohledně účtovaných nákladů.

Navrhovatel tvrdí, že finanční arbitr porušil jeho právo na spravedlivý proces, když vydal Nález, aniž by umožnil Navrhovateli seznámit se s podklady pro vydání rozhodnutí.

Navrhovatel požaduje, aby finanční arbitr Nález změnil a zcela vyhověl podanému návrhu.

4. Vyjádření Instituce k námítkám Navrhovatele

Ačkoliv finanční arbitr vyzval Instituci dne 24. 4. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1380/2016 – 15, k vyjádření se k námítkám Navrhovatele, Instituce se k podaným Námítkám do dne vydání rozhodnutí o námítkách nevyjádřila.

5. Řízení o námítkách

Zákon o finančním arbitrovi zaručuje podle § 16 odst. 1 stranám sporu právo podat proti nálezu finančního arbitra odůvodněné námítky, a to v zákonem stanovené lhůtě 15 dnů ode dne doručení písemného vyhotovení nálezu. Včasně podané námítky mají odkladný účinek. Podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje o námítkách rovněž finanční arbitr, který nález potvrdí nebo změní. Jelikož zákon o finančním arbitrovi upravuje náležitosti námitek a zásady řízení o námítkách pouze částečně, postupuje finanční arbitr podle těch ustanovení správního řádu, která upravují odvolání jako řádný opravný prostředek a průběh odvolacího řízení (srov. ustanovení § 24 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81 a násl. a § 141 odst. 9 správního řádu).

Finanční arbitr posoudil námítky Navrhovatele jako přípustné odůvodněné námítky ve smyslu § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81, 82 a 83 správního řádu.

Finanční arbitr nepovažuje za nutné znovu definovat a vykládat veškerá ujednání Pojistné smlouvy tak, jak učinil v Nálezu ani vyjadřovat se k těm námítkám Navrhovatele, které vznesl již v řízení o Nálezu a nedoložil je jinými podklady. Smyslem vypořádání tvrzení účastníků řízení a hodnocení podkladů v řízení před finančním arbitrem není, stejně jako v řízení u soudu, podrobné vyvracení každého tvrzení účastníků a provádění každého předloženého či označeného podkladu. Finanční arbitr odkazuje v této souvislosti na závěry Ústavního soudu v nálezu ze dne 12. 2. 2009, sp. zn. III. ÚS 989/08, že „[n]ení porušením práva na spravedlivý proces, jestliže obecné soudy nebudují vlastní závěry na podrobné oponentuře (a vyvracení) jednotlivě vznesených námitek, pakliže proti nim staví vlastní ucelený argumentační systém, který logicky a v právu rozumně vyloží tak, že podpora správnosti jejich závěrů je sama o sobě dostatečná“.

Finanční arbitr se vedle posouzení správnosti Nálezu vzhledem k podaným Námítkám zabýval tím, zda v řízení postupoval v souladu se zákonem a ostatními právními předpisy, především zda byl k vydání Nálezu příslušný, zda nepřekročil svoji pravomoc, zda v řízení postupoval v souladu s procesně-právními předpisy, zejména zda dbal a šetřil práv účastníků řízení, jednal v souladu se zásadou legitimního očekávání, nezneužil správního uvážení, účastníky řízení řádně poučoval či zda neporušil některou další ze základních zásad činnosti správních orgánů vtělených do úvodních ustanovení správního řádu, případně jestli k takovému závěru není alespoň důvodné podezření.

Finanční arbitr ve věci samé v mezích své pravomoci a působnosti dané zákonem o finančním arbitrovi rozhodl dne 23. 3. 2018 Nálezem, tedy takovou formou rozhodnutí,

kteřou mu ukládá § 15 zákona o finančním arbitrovi. Vzhledem k povaze věci, její složitosti, žádostem o prodloužení lhůty ze strany Instituce a průběžnému doplňování argumentace ze strany Navrhovatele, postupoval finanční arbitr v řízení bez průtahů a rozhodl v přiměřené lhůtě (§ 6 správního řádu a § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi). Finanční arbitr rozhodl Nálezem podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě, respektujíc zásadu legitimního očekávání, na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy (§ 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi a § 2 odst. 4 správního řádu).

Nález obsahuje jak výrokovou část, tak detailní odůvodnění a poučení účastníků řízení (§ 15 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi). Odůvodnění Nálezu obsahuje veškeré úvahy finančního arbitra a právní posouzení zjištěného skutkového stavu, včetně uvedení všech právních předpisů, které finanční arbitr aplikoval, a vypořádání se se všemi relevantními podklady, které měl finanční arbitr k dispozici od účastníků řízení a které si v řízení i sám vyžádal.

Finanční arbitr po posouzení průběhu řízení a všech úkonů v řízení s ohledem na výše uvedené nezjistil, že by v řízení nepostupoval v souladu s právními předpisy a nerespektoval při tom rovněž zásady řízení před finančním arbitrem podle zákona o finančním arbitrovi a zásady správního řízení obsažené v § 2 – 8 správního řádu.

5.1 Příslušnost finančního arbitra a výrok I. Nálezu

V § 1 odst. 1 písm. e) zákona o finančního arbitra je vymezena příslušnost finančního arbitra, že „K rozhodování sporu spadajícího jinak do pravomoci českých soudů je příslušný též finanční arbitr (dále jen „arbitr“), jedná-li se o spor mezi spotřebitelem a pojistitelem nebo pojišťovacím zprostředkovatelem při nabízení, poskytování nebo zprostředkování životního pojištění“.

Finanční arbitr je tedy příslušný řešit pouze spory ze životního pojištění.

Podle § 54 zákona o pojistné smlouvě je životní pojištění pojištěním pro případ smrti, dožití se určitého věku nebo dne určeného smlouvou jako konec pojištění, anebo pro případ jiné skutečnosti týkající se změny osobního postavení člověka. Za pojištění změny osobního postavení člověka se např. považuje svatební pojištění, pojištění narození dítěte. Pojištění pro případ úrazu nebo nemoci je sice stejně jako životní pojištění podkategorie pojištění osob, zákon o pojistné smlouvě ho však upravuje samostatně v § 60 a násl. resp. § 62 a násl. Obdobnou úpravu obsahuje i § 2833 nového občanského zákoníku, který zákon o pojistné smlouvě (i starý občanský zákoník) s účinností od 1. 1. 2014 nahradil a který obsahuje právní definici životního pojištění v okamžiku rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí.

Pojistná smlouva, která je předmětem tohoto sporu, obsahuje životní pojištění (pojištění pro případ smrti nebo dožití), současně bylo od 1. 4. 2010 do 31. 10. 2012 sjednáno v rámci Pojistné smlouvy pojištění závažných onemocnění a od 1. 10. 2010 do 31. 10. 2012 úrazové pojištění (připojištění smrti následkem úrazu, trvalých následků úrazu, doby nezbytného léčení úrazu). Tato neživotní pojištění (úrazové pojištění a pojištění pro případ nemoci) konzumovala část pojistného placeného měsíčně Navrhovatelem na základě Pojistné smlouvy. Finanční arbitr není příslušný řešit platnost úrazového pojištění ani pojištění pro případ nemoci sjednaných v Pojistné smlouvě a není ani příslušný rozhodnout o vydání pojistného, které slouží na úhradu úrazového pojištění a pojištění pro případ nemoci. Pokud by tedy v Nálezu finanční arbitr o neživotním pojištění a o pojistném zaplaceném za neživotní pojištění rozhodl, bylo by jeho rozhodnutí v této části nicotné podle § 24 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 77 odst. 1 správního řádu, neboť by finanční arbitr rozhodl o něčem, k čemu nebyl věcně příslušný. Toto odpovídá i čl. 2 odst. 2 Listiny práv a základních svobod,

který stanoví, že „[s]tátní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví“.

Finanční arbitr tedy rozhodl správně, když v Nálezu výrokem I. řízení v části úrazového připojištění zastavil. S ohledem na zjištění, že v Pojistné smlouvy bylo sjednáno i pojištění pro případ závažných onemocnění, které spadá pod definici pojištění pro případ nemoci, které je vyčleněné od životního pojištění, finanční arbitr mění výrok I. Nálezu a zastavuje pro svoji nepříslušnost i část řízení o pojištění závažných onemocnění.

5.2 Částečná neplatnost Pojistné smlouvy versus neplatnost Pojistné smlouvy jako celku

Ačkoliv návrh Navrhovatele původně směřoval na neplatnost celé Pojistné smlouvy včetně připojištění, Navrhovatel postupně svůj návrh poněkud nekonzistentně opouští a ve vyjádření ze dne 8. 11. 2017 již předkládá i alternativní výklad, který zachovává platnost Pojistné smlouvy. V podaných Námitkách Navrhovatel osciluje mezi celkovou neplatností Pojistné smlouvy, ať už pro vady smluvní dokumentace, chybějící vážnost vůle Instituce uzavřít Pojistnou smlouvu a vady předmluvní fáze, a mezi částečnou neplatností pro neurčitost ujednání o nákladech a rizikovém pojistném.

Finanční arbitr již v Nálezu (zejm. v části 5.5.6) řádně odůvodnil, z jakých důvodů nejsou neplatná ujednání o počátečních a správních nákladech a rizikovém pojistném oddělitelná od ostatních ujednání Pojistné smlouvy. Finanční arbitr nemohl z ničeho dovodit, že nebylo smluvní vůlí Instituce strhávat si náklady podle pojistně technických zásad, a že pro ni toto ujednání nebylo klíčové.

Navrhovatel tak zcela ignoruje, že skutečnost, zda je jednotlivé ustanovení oddělitelné od ostatních, se musí posuzovat s ohledem na vůli obou smluvních stran a nikoliv pouze s ohledem na vůli jedné strany (např. vůli Navrhovatele), neboť smlouva je výsledkem souhlasného projevu obou stran (akceptací návrhu). Z čl. 1 bodu 3.1 a z čl. 1 bodu 1.6. a 1.7. Doplnkových pojistných podmínek jednoznačně vyplývá vůle Instituce, jako pojistitele, účtovat si počáteční a správní náklady a rizikové pojistné za službu, kterou Navrhovateli jako pojistníkovi (pojištěnému) poskytuje (což podle svého vyjádření také činila). V případě, že by ustanovení o nákladech a rizikovém pojistném (jejichž neplatnost pro neurčitost stanovení jejich výše shledal finanční arbitr v Nálezu) byla oddělitelná od zbytku Pojistné smlouvy, poskytovala by Instituce pojišťovací činnost zadarmo, přičemž úmysl Instituce poskytovat Navrhovateli pojištění bezúplatně z čl. 1 bodu 3.1. a z čl. 1 bodu 1.6. a 1.7. Doplnkových pojistných podmínek nevyplývá. Z uvedených ustanovení naopak vyplývá, že Instituce, jako pojistitel, vyjádřila vůli strhávat si z kapitálové hodnoty pojištění počáteční a správní náklady a rizikové pojistné, s čímž Navrhovatel podpisem Pojistné smlouvy vyslovil souhlas.

Pokud jde o námitku Navrhovatele, že Instituce při uzavírání Pojistné smlouvy věděla o ekonomické nevýhodnosti Pojistné smlouvy, a to vzhledem k alokaci běžného pojistného v rozsahu 100 % do kapitálové hodnoty negarantované, ze které nemohou být hrazeny žádné náklady a poplatky, finanční arbitr argumentuje, že takový výklad z Pojistné smlouvy nevyplývá. Je pravda, že výkladem z Pojistné smlouvy vyplývá, že 100 % pojistného bylo alokováno do této kapitálové hodnoty, nicméně vůlí Instituce toto zcela zřejmě nebylo. Podle Doplnkových pojistných podmínek alokuje Navrhovatel do fondů jen část pojistného, která zbyde po odečtení všech nákladů na Pojistnou smlouvu. Nelze tedy dovodit, že Instituce uzavřením Pojistné smlouvy nesledovala svůj ekonomický zájem.

Finanční arbitr nerozporuje, že vyslovení absolutní neplatnosti, při které dochází k omezení autonomie vůle, by mělo sloužit jako ultima ratio. Finanční arbitr rovněž nerozporuje jednu ze základních zásad soukromého práva o přednosti výkladu právního úkonu, který zachová jeho platnost (např. závěry Ústavního soudu v nálezu ze dne 3. 8. 2011, sp. zn. ÚS 3381/10). Finanční arbitr nicméně trvá na svém závěru, že Pojistná smlouva trpí zásadními vadami, které není možné zhojit ani výkladem. Finanční arbitr v Nálezu v rámci

posouzení oddělitelnosti vyslovených neplatných ujednání Pojistné smlouvy rovněž zohlednil vůli stran sporu, když dovedl, že Instituce by bez těchto ujednání Pojistnou smlouvu neuzavřela, protože pro ni představují podstatnou složku vlastní ekonomické činnosti

Finanční arbitr tedy trvá na svém závěru učiněném v Nálezu o neoddělitelnosti ujednání o nákladech a rizikovém pojistném a neplatnosti Pojistné smlouvy jako celku.

Pokud Navrhovatel souhlasí (což vzhledem ke vzájemně odporujícím si tvrzením Navrhovatele v námitkovém řízení není úplně zřejmé) se závěrem finančního arbitra o neplatnosti Pojistné smlouvy, ale nesouhlasí s důvody, kvůli kterým finanční arbitr shledal neplatnost Pojistné smlouvy (Navrhovatel např. v podaných Námitkách tvrdí, že na Pojistnou smlouvu je nutno nahlížet jako na absolutně neplatnou pro rozpor se zákonem z důvodu neinformování Navrhovatele o nákladové struktuře a z důvodu užití nekalých obchodních praktik), jsou tyto námitky námitkami proti odůvodnění rozhodnutí finančního arbitra, a tedy podle § 82 odst. 1 správního řádu námitkami nepřipustnými. Vzhledem k výše uvedenému již finanční arbitr považuje za rozporné se zásadou procesní ekonomie, aby se detailně vypořádával s argumentací Navrhovatele o vadách předmluvní fáze, způsobenými porušením odborné péče a nekalými obchodními praktikami podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele, ■, když finanční arbitr dovedl absolutní neplatnost pro neurčitost ujednání o nákladech a rizikovém pojistném a zjištění o průběhu předmluvní fáze by nemělo žádný vliv na výrokovou část rozhodnutí.

Finanční arbitr v dané souvislosti odkazuje na rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 9. 1. 2014, sp. zn. I. ÚS 191/12, ve spojení s rozhodnutím Nejvyššího soudu ze dne 3. 11. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1564/2010, ve kterém soud judikoval, že „[z]a nedůvodnou pak považuje dovolací soud námitku dovolatele, že se odvolací soud nevypořádal se závěrem soudu prvního stupně, že smlouva o půjčce je neplatná i podle ustanovení § 196a odst. 3 obch. zák. Shledal-li totiž odvolací soud neplatnost smlouvy o půjčce z důvodů podle ustanovení § 196a odst. 1 obch. zák. nebylo pro rozhodnutí ve věci potřebné, aby zkoumal, zda je neplatná i z jiného důvodu“ a dále též na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 11. 6. 2002, sp.zn. 29 Odo 705/2001, ve kterém soud judikoval, že „I. Otázka právního posouzení skutkových zjištění, která soud učinil, je pouze věcí soudu, přičemž soud není vázán právními závěry, které z těchto skutkových zjištění učinil účastník řízení. Jestliže tedy soud dospěl k tomu závěru, že tvrzení žalované o neplatnosti smlouvy je důvodné, není již rozhodující, že shledal jiný důvod neplatnosti, než ke kterému dospěla žalovaná. II. Jestliže soud ze skutkových zjištění o obsahu smlouvy dovedl, že těmto skutkovým zjištěním je třeba přiřadit jako důvod neplatnosti smlouvy neurčitost předmětu plnění, nikoli nemožnost plnění, jak jej žalovaný, nelze mu vytýkat nesprávné právní posouzení z hlediska porušení zásady koncentrace řízení“.

5.3 Námitka promlčení nároků Navrhovatele

Finanční arbitr ani po opakovaném posouzení jednotlivých Navrhovatelem tvrzených důvodů, proč by měla námitka promlčení vznesená Institucí být v rozporu s dobrými mravy, nezjistil, že by v tomto případě nastaly výjimečné okolnosti, které by měly takovou intenzitu, aby zavadaly příčinu k odepření práva vznést námitku promlčení nebo že by vznesení námitky promlčení bylo šikanózním výkonem práva ze strany Instituce.

Finanční arbitr odkazuje na přílehlavé závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 20. 2. 2003, sp. zn. 33 Odo 938/2002, konkrétně k získání úmyslného bezdůvodného obohacení, že je „nutno prokázat existenci vědomosti žalovaného o tom, že při uzavírání smlouvy o sdružení a při přijetí vkladu od žalobkyně musel žalovaný skutečně vědět nebo být minimálně srozuměn (úmysl nepřímý) s tím, že přijetím finanční částky na svůj účet se bezdůvodně obohacuje. Takové skutkové závěry by přitom musely vyplynout z dokazování provedeného v tomto řízení, neboť Nejvyšší soud ČR je vázán skutkovými zjištěními, která učinil na základě provedeného dokazování odvolací soud. V průběhu řízení však nebyla

prokázána vědomost žalovaného o tom, že může získat bezdůvodné obohacení, a že s tímto následkem svého jednání byl srozuměn. Z dokazování naopak vyplynulo, že po uzavření smlouvy a vložení finančních prostředků žalobkyní na účet žalovaného, vyplatil žalovaný žalobkyni úroky z jejího vkladu. Nelze akceptovat názor dovolatelky, že úmysl bezdůvodně se obohatit lze dovodit již z toho, že činnost žalovaného je podle platné právní úpravy zakázána“.

Finanční arbitr v řízení nezjistil, že by se Instituce nechovala v souladu s Pojistnou smlouvou, kterou považovala za platnou, nebo že by nebyla připravena Navrhovatelí plnit v případě nastalé pojistné události. Navrhovatel své tvrzení, že Instituce měla úmysl, ať přímý nebo nepřímý, se bezdůvodně obohatit na úkor Navrhovatele, ničím nedoložil.

Instituce v dobré víře přijímala pojistné, neboť se domnívala, že přijímá pojistné do platné Pojistné smlouvy. Tuto její dobrou víru mohl narušit až dopis Navrhovatele, kterým se Navrhovatel domáhal vydání bezdůvodného obohacení z důvodu tvrzené neplatnosti Pojistné smlouvy, který Navrhovatel datoval podle svého tvrzení dne 25. 5. 2016 a na který Instituce reagovala přípisem s nabídkou smíru ze dne 12. 7. 2016. Instituce však v řízení před finančním arbitrem opakuje, že Pojistná smlouva je platná, a v řízení nebylo prokázáno, že by Instituce nebyla v dobré víře o tom, že přijaté pojistné je jejím majetkem a tato dobrá víra netrvala až do pravomocného rozhodnutí o neplatnosti Pojistné smlouvy.

K námitce Navrhovatele, že v případě uplatnění námitky promlčení by Instituce z Pojistné smlouvy dostala více finančních prostředků, než v případě, kdyby Pojistná smlouva byla platná, finanční arbitr odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 18. 6. 2008, sp. zn. 33 Odo 918/2006, že „[c]ílem právní úpravy institutu promlčení v občanskoprávních vztazích je pobízet oprávněný subjekt (věřitele) pod určitou sankcí k tomu, aby vykonal svá práva včas, tj. v přiměřených - promlčecích - dobách u soudu a tak, aby donekonečna (a tedy neúnosně) nemohl oddalovat požadavek splnění od povinného subjektu (dlužníka). Smyslem institutu promlčení je čelit vzniku a existenci dlouhotrvajících práv a povinností provázených často i jejich určitou nejistotou, nejasností a pochybností. Má-li možnost promlčení nároku plnit pobídkovou funkci vůči věřiteli, pak zároveň přispívá k tomu, aby dlužník nebyl po časově neomezenou dobu vystaven ze strany věřitele hrozbě podání úspěšné žaloby.“

Finanční arbitr tedy zdůrazňuje, že smyslem institutu promlčení je přispět k právní jistotě (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3825/2011: „...neboť institut promlčení přispívající k jistotě v právních vztazích je institutem zákonným, a tedy použitelným ve vztahu k jakémukoliv právu, které se podle zákona promlčuje.“

Zákonodárce včlenil do starého občanského zákoníku lhůty pro uplatnění práva domáhat se vydání bezdůvodného obohacení (náhrady škody) za účelem zachování právní jistoty ve vzájemných vztazích, jakož i k ochraně legitimního očekávání. Pod spravedlivým a rovnovážným uspořádáním práv a povinností vyplývajících z neplatné pojistné smlouvy není možné bez dalšího spatřovat jen právo na vrácení toho, co si smluvní strany vzájemně plnily; naopak je potřeba brát v úvahu veškerá zákonná práva a povinnosti, která se na posuzovanou situaci vztahují, a to včetně ustanovení o promlčení práv.

Promlčení tedy slouží v dlouhodobých smluvních vztazích právní jistotě, mimo jiné tím, že promlčení brání tomu, aby bylo ekonomicky velmi výhodné platnost smluvního vztahu zpochybnit.

Nelze odhlédnout od skutečnosti, že Navrhovatel je tou stranou, která se dovolává určení neplatnosti Pojistné smlouvy a vydání bezdůvodného obohacení. Je tedy na Navrhovatelí, aby zvážil, zda je pro něj ekonomicky příznivé domáhat se vyslovení neplatnosti Pojistné smlouvy a vydání bezdůvodného obohacení nebo zda by ho takové jednání ekonomicky poškodilo.

Argumentace Navrhovatele o tom, že Instituci se při námitce promlčení „vyplatí“ neplatnost Pojistné smlouvy, je poněkud rozporuplná, neboť logicky neplatnosti smlouvy se v praxi dovolává ta strana, která by v tom, že by smlouva byla neplatná, spatřovala pro sebe nějakou výhodu. Pokud v určení neplatnosti Pojistné smlouvy Navrhovatel spatřuje znevýhodnění vlastní pozice, není finančnímu arbitrovi zřejmé, proč se tedy neplatnosti Pojistné smlouvy domáhá.

Ustanovení § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi sice stanoví, že „[ř]ízení se zahajuje na návrh navrhovatele“, nicméně žádné ustanovení zákona o finančním arbitrovi neukládá, že výsledek musí být pro navrhovatele příznivý, ba naopak podle § 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi „[a]rbitr je povinen rozhodovat podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu s tímto zákonem a zvláštními právními předpisy.“, tudíž výsledek řízení pro navrhovatele může být i negativní (např. navrhovatel obdrží méně než instituce nabízela smírně, navrhovatel obdrží jako vydání z bezdůvodného obohacení nižší částku než by činilo odkupné, kdyby pojistná smlouva byla platná atd.).

Finanční arbitr ani po posouzení námitek Navrhovatele nezjistil, že by Instituce při vznesení námítky promlčení nebyla v dobré víře nebo že by námitku promlčení vznesla v rozporu s dobrými mravy a odkazuje na argumentaci uvedenou v kapitole 5.6. Nálezu.

5.4 Vydání bezdůvodného obohacení a námitka promlčení nároků Instituce

Podle § 451 starého občanského zákoníku platí, „(1) Kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, musí obohacení vydat. (2) Bezdůvodným obohacením je majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu, plněním z neplatného právního úkonu nebo plněním z právního důvodu, který odpadl, jakož i majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů.“

Podle § 457 starého občanského zákoníku platí, že „[j]e-li smlouva neplatná nebo byla-li zrušena, je každý z účastníků povinen vrátit druhému vše, co podle ní dostal.“

Finanční arbitr dovozuje, že Instituce se na úkor Navrhovatele bezdůvodně obohatila přijatým pojistným a Navrhovatel na úkor Instituce mimořádnými výběry z Pojistné smlouvy. Vzhledem ke své příslušnosti se finanční arbitr mohl zabývat pouze platbami pojistného za životní pojištění a nikoliv platbami pojistného za úrazové připojištění a pojištění závažných onemocnění. Finanční arbitr však pro úplnost dodává, že doplňková připojištění zanikla na základě žádosti Navrhovatele již k datu 1. 11. 2012.

Finanční arbitr musel nově posoudit námitku promlčení vůči plněním, které Instituce poskytla na základě neplatné Pojistné smlouvy Navrhovateli, kterou v námitkovém řízení vznesl Navrhovatel, a posoudil ji jako důvodnou (Instituce byla s námitkou promlčení vznesenou Navrhovatelem seznámena dne 26. 4. 2018, kdy jí byly doručeny podané Námitky).

Finanční arbitr považuje vznesení námítky promlčení v odvolacím řízení za přípustné za předpokladu, že závěry o promlčení práva vyplývají ze skutečností, jež vyšly najevo nebo byly zjištěny v prvoinstančním řízení (srov. závěry Nejvyššího soudu např. v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2008, sp. zn. 32 Cdo 4291/2007, rozsudku ze dne 24. 3. 2004, sp. zn. 32 Odo 917/2003 nebo v usnesení ze dne 25. 1. 2006, sp. zn. 32 Odo 364/2005.)

Návrh na zahájení řízení podal Navrhovatel k finančnímu arbitrovi dne 19. 7. 2016. Podáním návrhu na zahájení řízení před finančním arbitrem se Navrhovateli podle § 8 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 112 starého občanského zákoníku, že „[u]platní-li věřitel v promlčecí době právo u soudu nebo u jiného příslušného orgánu a v zahájeném řízení řádně pokračuje nebo je-li ohledně jeho práva zahájena mediace podle zákona o mediaci, promlčecí doba neběží od tohoto uplatnění po dobu řízení nebo od tohoto zahájení po dobu

mediace. To platí i o právu, které bylo pravomocně přiznáno a pro které byl u soudu nebo u jiného příslušného orgánu navržen výkon rozhodnutí“, staví promlčecí doba práva na vydání bezdůvodného obohacení.

Ke stavení promlčecí doby dochází pouze přímým uplatněním práva, jež se promlčuje; v tomto případě vystupuje Navrhovatel jako věřitel z bezdůvodného obohacení Instituce ve vztahu k pojistnému placenému na základě neplatné Pojistné smlouvy a Instituce vystupuje jako věřitel ve vztahu k Navrhovateli poskytnutým mimořádným výběrům. Jak vyplývá z § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, řízení před finančním arbitrem může zahájit, a vyvolat tak účinky zahájení řízení podle § 8 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi pouze Navrhovatel. Jinak řečeno promlčecí doba se zahájením řízení Institucí nestaví. To však nebrání Instituci bránit se do výše nároku uplatněného Navrhovatelem kompenzační námitkou (námitkou započtení) ve vztahu k plněním, které Navrhovateli na základě Pojistné smlouvy poskytla.

Jak dovodil Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 31. 1. 2007, sp. zn. 25 Cdo 874/2005: „*Věřitel může uplatnit své právo proti dlužníkovi u soudu nejen podáním žaloby na plnění (§ 79 o. s. ř.), ale v řízení vedeném dlužníkem proti němu i podáním vzájemné žaloby (§ 97 odst. 1 o. s. ř.) a rovněž tzv. kompenzační námitkou, tedy projevem, jímž uplatňuje svou pohledávku k započtení proti pohledávce žalobce (§ 98 o. s. ř.). Od okamžiku, kdy bylo právo takto v řízení uplatněno, promlčecí doba až do skončení řízení neběží; po jeho skončení pak její běh pokračuje“*, promlčecí doba se může věřiteli stavět i uplatněním kompenzační námitky. Instituce však v řízení kompenzační námitku vůči Navrhovateli neuplatnila a tak ani tímto úkonem nezastavila běh promlčecí doby svého práva na vydání bezdůvodného obohacení.

Subjektivní promlčecí doba práva na vydání bezdůvodného plnění je podle § 107 odst. 1 starého občanského zákoníku dvouletá, když platí, že „*[p]rávo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení se promlčí za dva roky ode dne, kdy se oprávněný dozví, že došlo k bezdůvodnému obohacení a kdo se na jeho úkor obohatil.*“

Objektivní promlčecí doba je podle § 107 odst. 2 starého občanského zákoníku tříletá resp. desetiletá při úmyslném bezdůvodném obohacení, když platí, že „*[n]ejpozději se právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení promlčí za tři roky, a jde-li o úmyslné bezdůvodné obohacení, za deset let ode dne, kdy k němu došlo.*“

Námitka Navrhovatele stran počátku běhu subjektivní promlčecí doby na plnění Navrhovatele není v tomto případě důvodná, když finanční arbitr aplikoval pro posouzení promlčení nároku Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení objektivní tříletou lhůtu.

Ze shromážděných podkladů vyplývá, že

- a) Navrhovatel na základě Pojistné smlouvy uhradil Instituci celkové pojistné ve výši 2.280.420 Kč;
- b) Navrhovatel v období od 19. 7. 2013 (doba rozhodná pro posouzení promlčení nároků Navrhovatele) do 22. 8. 2014 (tedy do konce pojištění) uhradil na pojistném částku ve výši 200.120 Kč (dne 9. 8. 2013 ve výši 130.000 Kč, dne 27. 8. 2013 ve výši 10.000 Kč, dne 27. 9. 2013 ve výši 10.000 Kč, dne 4. 11. 2013 ve výši 10.000 Kč, dne 27. 11. 2013 ve výši 5.000 Kč, dne 27. 12. 2013 ve výši 5.000 Kč, dne 27. 1. 2014 ve výši 5.000 Kč, dne 27. 2. 2014 ve výši 5.000 Kč, dne 27. 3. 2014 ve výši 5.000 Kč, dne 28. 4. 2014 ve výši 3.780 Kč, dne 27. 5. 2014 ve výši 3.780 Kč, dne 12. 8. 2014 ve výši 7.560 Kč), Navrhovateli tedy svědčí právo na vydání nepromlčeného pojistného ve výši 200.120 Kč;
- c) Instituce Navrhovateli v průběhu trvání pojištění založeného Pojistnou smlouvou vyplatila mimořádné výběry ve výši 400.000 Kč dne 20. 12. 2011, ve výši 400.000 Kč dne 3. 7. 2012, ve výši 600.000 Kč dne 19. 3. 2013, ve výši 200.000 Kč dne 16. 7. 2013 a ve výši 157.520 Kč dne 3. 7. 2014, tj. celkem 1.757.520 Kč;

d) pojištění založené Pojistnou smlouvou zaniklo na základě výpovědi Navrhovatele bez výplaty odkupného ke dni 22. 8. 2014.

Finanční arbitr zjistil, že se ke dni vydání tohoto rozhodnutí promlčelo právo Instituce na vydání bezdůvodného obohacení (vyplacené mimořádné výběry) v souvislosti s Pojistnou smlouvou, protože poslední z nich Instituce vyplatila dne 3. 7. 2014 a podle § 107 odst. 2 starého občanského zákoníku tak promlčecí doba k tomuto poskytnutému plnění uplynula za tři roky od jeho vyplacení, tj. dne 3. 7. 2017 (finanční arbitr nezjistil důvody pro použití dvouleté subjektivní promlčecí doby ani pro použití desetileté objektivní promlčecí doby ve smyslu § 107 starého občanského zákoníku). Finanční arbitr současně nezjistil, že by námitka promlčení vznesená Navrhovatelem v rámci námitkového řízení byla bezdůvodná ve smyslu rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2018, sp. zn. 29 Cdo 2706/2016 nebo rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2016, sp. zn. 29 Cdo 2836/2015, protože skutkový stav zjištěný v řízení o Nálezu umožňuje najisto postavit délku objektivní promlčecí doby práva Instituce na vydání bezdůvodného obohacení.

S ohledem na tyto skutečnosti a po zohlednění námítky promlčení vznesené Navrhovatelem v námitkovém řízení, finanční arbitr mění své závěry z Nálezu ve smyslu, že Instituce je povinna vydat Navrhovateli bezdůvodné obohacení ve výši 200.120 Kč, která odpovídá nepromlčenému pojistnému zaplacenému Navrhovatelem Instituci na základě neplatné Pojistné smlouvy.

K argumentaci Navrhovatele o tom, že je nutné nejdříve zúčtovat plnění stran neplatné smlouvy a až následně vůči zjištěnému rozdílu může povinná osoba vznést námitku promlčení, finanční arbitr odkazuje např. na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2007, sp. zn. 33 Odo 791/2005, které potvrzuje, že právo na vydání bezdůvodného obohacení (resp. povinnost k vydání bezdůvodného obohacení) vzniká oběma stranám neplatné smlouvy a okamžik ke kterému se staví běh promlčecí doby práva na vydání bezdůvodného obohacení, se posoudí podle § 112 starého občanského zákoníku: „Podle § 112 obč. zák. nastává stavení promlčecí doby, je-li v promlčecí době (t.j. nejpozději v její poslední den) uplatněno právo u soudu anebo u jiného příslušného orgánu. K uplatnění práva u soudu přitom dochází většinou žalobou na plnění podle § 79 odst. 1 a § 80 písm. b) o. s. ř., popř. vzájemnou žalobou podle § 97 odst. 1 o. s. ř. či projevem žalovaného směřujícím k uplatnění pohledávky k započtení vůči žalobci ve smyslu § 98 o. s. ř. Protože vzájemná žaloba je rovněž žalobou, platí pro ni vše, co občanský soudní řád spojuje s tímto procesním úkonem (zejména v § 79 až § 83 o. s. ř.). S podáním vzájemné žaloby jsou proto spojeny také hmotněprávní účinky zahájení řízení, včetně stavení běhu promlčecích dob, ledaže zákon stanoví jinak. V občanskoprávních vztazích ke stavení promlčecí doby dochází zásadně dnem podání vzájemné žaloby u soudu, na rozdíl od obchodních věcí, kde platí speciální úprava obsažená v § 404 odst. 1 obch. zák. (k tomu srovnej usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. června 2007, sp. zn. 33 Odo 611/2005). Podle § 457 obč. zák. je-li smlouva neplatná nebo byla-li zrušena, je každý z účastníků povinen vrátit druhému vše, co podle ní dostal. Ze zákona tak vzniká synallagmatický závazek, v němž je povinnost obou stran k plnění na sebe vzájemně vázána. Každému z účastníků zrušené nebo neplatné smlouvy se tak zakládá právo na vydání toho, co druhé smluvní straně poskytl a povinnost vrátit plnění, které sám podle takové smlouvy obdržel. Občanský zákoník pro tento případ nemá samostatnou úpravu otázky promlčení ani stavení promlčecí doby tohoto synallagmatického závazku; proto se použijí ustanovení § 107 obč. zák. a § 112 obč. zák. [...] Podle § 107 odst. 3 obč. zák. platí, že jsou-li účastníci neplatné nebo zrušené smlouvy povinni vzájemně si vrátit vše, co podle ní dostali, přihlédne soud k námitce promlčení jen tehdy, jestliže by i druhý účastník mohl promlčení namítat. Toto ustanovení tak míří pouze na ty případy synallagmatických závazků, kdy na jedné straně stojí právo, které se promlčuje, a na druhé straně právo nepromlčitelné, tedy případy, kdy oproti sobě stojí právo na vydání peněžitého plnění vůči vlastnickému právu, tedy jedinému majetkovému právu, které se podle občanského zákoníku nepromlčuje (s výjimkou práv z vkladů na vkladních

knížkách po dobu trvání vkladového vztahu - § 100 odst. 3 obč. zák.). Na základě neplatné smlouvy o nájmu nebytových prostor ze dne 21. 1. 1991 se žalobkyni dostalo finančního plnění a žalovaná získala možnost užívat její nemovitost. Nebylo však namístě aplikovat § 107 odst. 3 obč. zák., jelikož v dané věci stojí proti sobě dvě práva na peněžitě plnění, tedy dvě promlčitelná práva. Na straně žalované je to právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení ve výši finanční částky poskytnuté žalobkyni žalovanou na nájemné, na straně žalobkyně právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení spočívající v náhradě za užívání nemovitosti žalovanou (srovnej rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. ledna 2003, sp. zn. 33 Odo 773/2002 a usnesení ze dne 13. prosince 2005, sp. zn. 29 Odo 951/2003).“ Z citovaného rozhodnutí Nejvyššího soudu Navrhovatelem navrhaný způsob vzájemného vypořádání vztahů z neplatné smlouvy nevyplývá, naopak výslovně potvrzuje, že oběma smluvním stranám vzniká právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení ve výši finanční částky poskytnuté druhé smluvní straně na základě neplatné smlouvy. V případě peněžitých plnění se jedná o dvě promlčitelná práva, a proto není na místě ani aplikace § 107 odst. 3 starého občanského zákoníku. Výše citované rozhodnutí potvrzuje, že starý občanský zákoník nemá speciální úpravu promlčení pro případ neplatnosti smlouvy, proto se na bezdůvodná obohacení vzniklá z titulu neplatné smlouvy použije ustanovení § 107 starého občanského zákoníku a na okamžik stavení promlčecí doby § 112 starého občanského zákoníku. Navrhovatelem předložený Právní rozbor i Právní stanovisko nepřinášejí jiné argumenty, než ty, které již Navrhovatel vznesl v řízení před vydáním Nálezu, případně v Námitkách. Judikatura, na kterou Navrhovatel odkazuje, nedopadá zcela na projednávaný spor, když žádné ze soudních rozhodnutí neřeší případ vypořádání bezdůvodného obohacení z neplatné smlouvy za současného vznesení námitky promlčení k v čase rozloženým vzájemným plněním.

K judikátům k principu priority zaúčtování (rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 326/2004 a sp. zn. 28 Cdo 1128/2014), na které odkazuje Navrhovatel a Právní stanovisko, finanční arbitr podotýká, že výše uvedená rozhodnutí se netýkají zúčtování z neplatné smlouvy a nejsou proto relevantní. Principem zúčtování je, že každá ze smluvních stran se na druhé straně bezdůvodně obohatila a soud tato bezdůvodná obohacení v celku proti sobě zúčtuje. Finanční arbitr tedy v Nálezu postupoval správně, když proti sobě jednotlivá bezdůvodná obohacení zúčtoval v celku a nikoliv postupně, jak požaduje Navrhovatel.

Finanční arbitr rekapituluje, že starý občanský zákoník ani s ním související soudní judikatura (např. rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Cdo 2373/2007) jakkoliv nevyklučuje aplikaci promlčení při zúčtování podle § 457 starého občanského zákoníku. Starý občanský zákoník a s ním spojená judikatura (např. rozhodnutí Nejvyššího soudu 28 Cdo 2327/2016) vylučuje při zúčtování námitku promlčení pouze ve vztahu k vlastnickému právu podle § 107 odst. 3 starého občanského zákoníku.

Finanční arbitr tak v Nálezu a potažmo i v rozhodnutí o námitkách rozhodl věcně správně, když při vypořádání vztahů z neplatné Pojistné smlouvy zohlednil námitku promlčení vznesenou Institucí a v námitkovém řízení nově zohledňuje i námitku promlčení, kterou v Námitkách vznesl Navrhovatel.

5.5 K úrokům z prodlení

V kapitole 4. Nálezu finanční arbitr konstatoval, že Instituce před zahájením řízení před finančním arbitrem v návaznosti na výzvu k nápravě, kterou Navrhovatel zaslal Instituci, nabídla Navrhovateli dohodu o narovnání sporných práv, podle které se zavázala vyplatit Navrhovateli vyšší částku, než jakou mu finanční arbitr přiznává tímto rozhodnutím o námitkách. Navrhovatel dohodu o narovnání odmítl uzavřít.

Podle § 517 odst. 2 starého občanského zákoníku platí, že „[j]de-li o prodlení s plněním peněžitého dluhu, má věřitel právo požadovat od dlužníka vedle plnění úroky z prodlení,

není-li podle tohoto zákona povinen platit poplatek z prodlení; výši úroků z prodlení a poplatku z prodlení stanoví prováděcí předpis“.

Právo požadovat úroky z prodlení vyplývá přímo ze zákona a jediným předpokladem, který pro vznik tohoto práva starý občanský zákoník v § 517 odst. 1 vyžaduje, je, aby byl dlužník s plněním svého dluhu v prodlení, protože platí, že „[d]lužník, který svůj dluh řádně a včas nesplní, je v prodlení. [...]“.

Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 29. 3. 2001, sp. zn. 25 Cdo 2895/99, dovedl, že „[b]ezdůvodné obohacení tedy představuje závazkový právní vztah, z něž pohledávka vzniká tomu, na jehož úkor se jiný bezdůvodně obohatil, a dluh tomu, kdo obohacení získal. Jestliže tento dluh (povinnost vydat bezdůvodné obohacení) nespočívá v povinnosti vydat věc, nýbrž v povinnosti platební, je nepochybné, že jde o dluh peněžitý, s jehož řádným a včasným nesplněním spojuje ustanovení § 517 obč. zák. nepříznivý důsledek vzniku prodlení na straně dlužníka s právem věřitele požadovat vedle plnění i úroky z prodlení.“

K otázce splatnosti bezdůvodného obohacení zaujímá Nejvyšší soud konstantní stanovisko, že „bezdůvodné obohacení představuje závazkový právní vztah, z něž pohledávka vzniká tomu, na jehož úkor se jiný bezdůvodně obohatil, a dluh tomu, kdo obohacení získal, přičemž bezdůvodné obohacení patří mezi nároky, u nichž není zákonnou úpravou stanovena splatnost pohledávek vzniklých z tohoto právního titulu, doba plnění je u nich obvykle vázána na výzvu věřitele podle § 563 obč. zák., teprve výzvou k plnění se dluh stává splatným a dlužník je povinen splnit dluh prvního dne poté, kdy byl o plnění věřitelem požádán.“ (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 7. dubna 2010, sp. zn. 28 Cdo 4260/2009).

Finanční arbitr zjistil, že výzvu k vydání bezdůvodného obohacení z Pojistné smlouvy ve smyslu § 563 starého občanského zákoníku učinil Navrhovatel v okamžiku, kdy dopisem datovaným podle tvrzení Navrhovatele ke dni 25. 5. 2016 vyzval Instituci k nápravě a žádal „vydání bezdůvodného obohacení ve výši 522.900,- Kč ... a dále zaplacení nákladů právního zastoupení ve výši 21.440,- Kč na účet právního zástupce... to vše do 30 ti dnů od doručení tohoto podání“. Finanční arbitr na základě shromážděných podkladů nezjistil, k jakému datu byl tento dopis doručen do dispoziční sféry Instituce. Finanční arbitr má pouze za prokázané, že Instituce na uvedený dopis Navrhovatele odpověděla přípisem ze dne 12. 7. 2016, ve kterém nabídla Navrhovateli vyplatit částku 314.542 Kč v souvislosti s Pojistnou smlouvou a částku 19.760 Kč na náklady právního zastoupení za předpokladu podpisu dohody o narovnání, kterou Navrhovatel neakceptoval.

Finanční arbitr jednání Instituce, která Navrhovateli předložila písemnou dohodu o narovnání a jejímž podpisem podmiňovala výplatu plnění, s ohledem na skutečnost, že podle § 7 odst. 1 zákona o pojistné smlouvě má být pojistná smlouva písemná, tj. i ukončení pojistné smlouvy by mělo být písemné, nepovažuje v daném případě za jednání, které by vyžadovalo jednání Navrhovatele nad rámec součinnosti, kterou má poskytovat věřitel resp. Navrhovatel při vydání bezdůvodného obohacení.

Podle § 522 starého občanského zákoníku platí, že „[v]ěřitel je v prodlení, jestliže nepřijal řádně nabídnuté plnění nebo neposkytl v době plnění součinnost potřebnou ke splnění dluhu. V takových případech je věřitel zejména povinen nahradit dlužníkovi náklady, které mu tím vznikly. Dále na něj přechází nebezpečí nahodilé zkázy věci. Kromě toho je dlužník oprávněn žádat od věřitele náhradu jiných škod způsobených mu prodlením, lze-li věřiteli přičítat zavinění.“ Podle § 523 starého občanského zákoníku platí, že „[z]a dobu věřitelova prodlení není dlužník povinen platit úroky.“

Finanční arbitr má tedy za to, že Navrhovateli nepřísluší úroky z prodlení z částky 200.120 Kč, neboť částku, kterou mu nyní finanční arbitr přiznává rozhodnutím o námitkách, mohl již obdržet v červenci 2016, kdyby Instituci poskytl součinnost.

5.6 Návrh na určení neplatnosti Pojistné smlouvy

Určení neplatnosti smlouvy samo o sobě, tedy aniž by bylo možné z něj dovodit a přiznat právo na plnění, je možné pouze tehdy, pokud na tomto určení prokáže účastník řízení, resp. v posuzovaném případě Navrhovatel, právní zájem (srov. § 142 odst. 1 správního řádu, příp. analogicky § 80 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“)).

S ohledem na svoji věcnou příslušnost k řešení sporů ze životního pojištění finanční arbitr není oprávněn určit neplatnost celé Pojistné smlouvy, jak navrhuje Navrhovatel v podaných Námitkách, tedy i v části úrazového připojištění a pojištění pro případ nemoci, ale je oprávněn se vyjádřit a rozhodnout pouze o vztahu ze životního pojištění. Navrhovatel v podaných Námitkách nevznesl žádný nový argument, který by měl zvrátit závěr finančního arbitra o neshledání právního zájmu na určení neplatnosti Pojistné smlouvy v části životního pojištění, ke které má finanční arbitr zákonem stanovenou příslušnost.

K argumentaci Navrhovatele vyslovenou již v řízení před vydáním Nálezu o nutnosti určit neplatnost Pojistné smlouvy z důvodu, že Navrhovatel v souvislosti se zaplaceným pojistným uplatňoval daňové úlevy a v případě neplatnosti Pojistné smlouvy se hodlá domáhat náhrady škody pro neplatnost právního úkonu ve výši případně vyměřených sankcí ze strany správce daně, finanční arbitr odkazuje, že Navrhovatel v řízení jakkoliv neprokázal, že si v souvislosti se zaplaceným pojistným vůbec snižoval svůj daňový základ, proto finanční arbitr právní zájem s odkazem na daňové aspekty neshledává.

Finanční arbitr opakovaně odkazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 28. 2. 2011, sp. zn. 23 Cdo 5054/2008, že „[n]aléhavý právní zájem na určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, je dán zejména tehdy, kdy by bez tohoto určení bylo ohroženo právo žalobce nebo kde by se bez tohoto určení jeho právní postavení stalo nejistým. Jestliže však k porušení práva již došlo, a je tedy možno žalovat na splnění povinnosti, která z porušení práva vyplývá, nemá preventivní ochrana poskytovaná jinak podle ustanovení § 80 písm. c) o. s. ř. žádného smyslu. Proto žaloba domáhající se určení podle tohoto ustanovení nemůže být zpravidla opodstatněna tam, kde lze žalovat na splnění povinnosti podle ustanovení § 80 písm. b) o. s. ř. Vyslovený předpoklad však nelze chápat obecně. Prokáže-li žalobce, že má právní zájem na tom, aby bylo určeno určité právo nebo právní poměr, přestože by mohl žalovat přímo na splnění povinnosti, nelze mu určovací žalobu odeprít. Za nedovolenou – při možnosti žaloby na plnění - lze považovat určovací žalobu jen tam, kde by nesloužila potřebám praktického života, nýbrž by vedla jen ke zbytečnému rozmnožování sporů. Jestliže se určením, že tu právní vztah nebo právo je či není, vytvoří pevný právní základ pro právní vztahy účastníků sporu (a předejde se tak žalobě o plnění), nebo jestliže žaloba na plnění neřeší a ani nemůže řešit celý obsah a dosah sporného právního vztahu nebo práva, je určovací žaloba přípustná i přesto, že je možná také žaloba na splnění povinnosti podle ustanovení § 80 písm. b) o. s. ř.“

Pojištění založené Pojistnou smlouvou již netrvá a smluvní strany nejsou z Pojistné smlouvy navzájem zavázány. Otázka určení neplatnosti Pojistné smlouvy v daném případě není nezbytná ani pro jiné řízení vedené Navrhovatelem, kde by se Navrhovatel ocitl v nouzi důkazní či v nouzi tvrzení. Finanční arbitr tedy setrvává na závěru, že nezjistil právní zájem Navrhovatele na určení neplatnosti životního pojištění ve výroku rozhodnutí a plně odkazuje na argumentaci v části 5.4 Nálezu.

5.7 Porušení práva na spravedlivý proces

Tvrzení Navrhovatele o porušení práva na spravedlivý proces tím, že finanční arbitr neumožnil Navrhovateli seznámit se s podklady pro vydání rozhodnutí, finanční arbitr odmítá, neboť dne 19. 2. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1380/2016 – 4, vyzval Navrhovatele k seznámení s podklady před vydáním Nálezu. Navrhovatel následně požádal dne

2. 3. 2018, finančního arbitra o zaslání spisové dokumentace, čemuž finanční arbitr vyhověl dne 8. 3. 2018. Námitka Navrhovatele o tom, že neměl možnost seznámit se se shromážděnými podklady před vydáním nálezu, není důvodná a k tvrzenému porušení práva na spravedlivý proces nedošlo.

6. K výroku rozhodnutí

Finanční arbitr nezjistil, že by ve věci rozhodl věcně nesprávně, ani že by Nález a řízení, které mu předcházelo, bylo v rozporu s právními předpisy. Nicméně finanční arbitr dodatečně zjistil, že v Pojistné smlouvě bylo vedle životního pojištění a úrazového pojištění sjednáno i pojištění závažných onemocnění, proto toto neživotní pojištění ve výroku v části a) tohoto rozhodnutí o námitkách (resp. ve výroku I. Nálezu) zastavil vedle úrazového pojištění podle § 14 odst. 1 písm. a) ve spojení s § 9 písm. a) zákona o finančním arbitrovi. Pokud v tomto rozhodnutí změnil výrok I. Nálezu nikoliv z důvodů namítnutých Navrhovatelem či Institucí, postupoval finanční arbitr podle § 24 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 90 odst. 1 písm. c) správního řádu, když výrok I. Nálezu byl neúplný ve výčtu sjednaných připojištění, k jejichž řešení není finanční arbitr příslušný.

Finanční arbitr musel zohlednit námitku promlčení, kterou Navrhovatel vznesl až v námitkovém řízení vůči plněním, které Instituce Navrhovateli poskytla na základě neplatné Pojistné smlouvy a posoudil ji jako důvodnou. Finanční arbitr proto mění Nález, když po zohlednění všech vznesených námitek zjistil, že Navrhovatel má nárok na vydání bezdůvodného obohacení z neplatné Pojistné smlouvy ve výši 200.120 Kč. Ve zbývající části návrh Navrhovatele zamítl a to včetně návrhu na určení neplatnosti Pojistné smlouvy z důvodu neshledání právního zájmu na požadovaném určení.

Podle § 17a zákona o finančním arbitrovi platí, že „[v] nálezu, jímž arbitr vyhovuje, byť i jen zčásti, návrhu navrhovatele, uloží současně instituci povinnost zaplatit sankci ve výši 10 % z částky, kterou je instituce podle nálezu povinna zaplatit navrhovateli, nejméně však 15 000 Kč. Zaplacení 15 000 Kč uloží i v případech, kdy předmětem sporu není peněžitá částka. Sankce je příjmem státního rozpočtu.“ V tomto případě je Instituce povinna zaplatit sankci ve výši 20.012 Kč, která odpovídá 10 % z částky, kterou finanční arbitr Navrhovateli přiznal. Sankce je příjmem státního rozpočtu a Instituce je povinna ji zaplatit ve lhůtě a způsobem uvedeným ve výroku v části d. tohoto rozhodnutí o námitkách (resp. ve výroku IV. nález).

Finanční arbitr z důvodů výše uvedených změnil výrokové části Nálezu a uložil v souladu s § 17a zákona o finančním arbitrovi Instituci sankci, když postupoval v souladu s § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi, který mu umožňuje nález pouze potvrdit a změnit a nikoliv, jak umožňuje správní řád v § 90 odst. 1 písm. b) a písm. c) správního řádu věc vrátit k novému projednání orgánu, který rozhodnutí vydal; za situace, kdy je účastníku řízení ukládána povinnost a rozhodnutí o námitkách je konečné.

Na základě výše uvedených skutečností rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto rozhodnutí.

Poučení:

Rozhodnutí o námitkách je podle § 16 odst. 4 zákona o finančním arbitrovi konečné. Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi doručený nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci (v případě, že bylo vydáno rozhodnutí o námitkách, nabývá nález právní moci dnem doručení rozhodnutí o námitkách – pozn. finančního arbitra).

Podle § 244 odst. 1 občanského soudního řádu, rozhodl-li správní orgán podle zvláštního zákona o sporu a nabylo-li rozhodnutí správního orgánu právní moci, může být tatáž věc projednána na návrh v občanském soudním řízení. Podle § 247 odst. 1 občanského

soudního řádu musí být žaloba podána ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí
správního orgánu.

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr

Doručuje se
Navrhovatel – datová schránka zástupce ■
Instituce – datová schránka ■

